

BUĞDAY

Temmuz 2020

Dünya Buğday Verileri (bin ton)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20 ¹	2020/21 ²	Değişim (%) ³
Alan (bin ha)	222.424	218.656	215.453	216.659	220.964	2,0
Verim (ton/ha)	3,40	3,49	3,39	3,53	3,50	-0,8
Üretim	756.313	763.049	730.836	764.405	773.434	1,2
Tüketim	734.497	740.594	732.236	744.205	747.765	0,5
Yılsonu Stokları	262.986	284.099	279.836	295.840	316.089	6,8
İthalat	179.670	181.13	170.695	181.626	183.426	1,0
İhracat	183.494	182.472	173.558	185.822	188.846	1,6
İhracat fiyatı (\$/ton) ⁴	194	227	234	221	216	-2,3

Kaynak: USDA (02.07.2020), ¹/ Tahmin, ²/ Projeksiyon, ³/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. ⁴/ FAO HRW (Hard Red Winter) ortalama ihrac fiyatlarıdır.

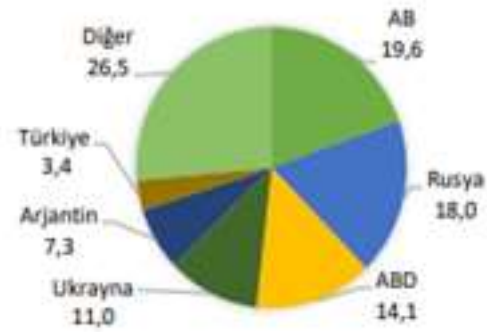
USDA'nın 2020/21 üretim sezonu Haziran ayı projeksiyonlarına göre 2,7 milyar ton olan dünya toplam tahıl üretiminin %28'ini buğday üretimi oluştururken 451 milyon ton olan dünya toplam tahıl ihracatının %42'sini buğday ihracatı oluşturmaktadır. 2020/21 itibarıyla dünya buğday ekim alanının yaklaşık %55'ini Hindistan, AB, Rusya, Çin ve ABD oluştururken, bu ülkeler dünya buğday üretiminin yaklaşık %65,4'ünü oluşturmaktadır. 2019/20 üretim sezonunda 217 milyon ha olan dünya buğday ekim alanının 2020/21 üretim sezonunda %2,0 artarak 221

milyon hektara yükseleceği öngörülmektedir. Bir önceki sezona göre dünya buğday ekim alanındaki artış öngörüsüne bağlı olarak 2019/20 üretim sezonunda 764 milyon ton olan dünya buğday üretiminin 2020/21 üretim sezonunda %1,2 artarak 773 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Dünya buğday üretimindeki artış öngörüsüyle paralel olarak 2020/21 üretim sezonunda dünya buğday bitiş stoklarının önceki yıla göre %6,8 artarak 316 milyon tona yükseleceği öngörülmektedir (1).

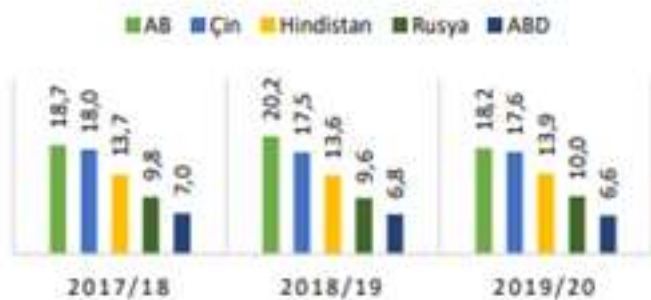
Buğday ekim alanında önemli ülkeler (%)

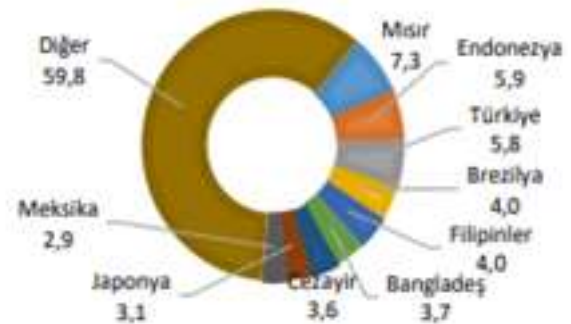
Ülkelere göre dünya buğday ihracatı (2019/20)

Buğday üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya buğday ithalatı (2019/20)

Dünya buğday ihracatında önemli üretici ülkeler olan AB, Rusya, ABD ve Ukrayna ilk sıralarda yer alırken Arjantin ve Türkiye de önemli buğday ihracatı yapan ülkeler arasındadır. Türkiye USDA'nın verilerine göre, 2019/20 üretim sezonunda 6,8 milyon tonluk buğday ihracatı ile dünya sıralamasında 8. sırada yer almaktadır. 2020/21 üretim sezonunda dünya buğday ihracatının temel ihracatçı ülkelerdeki yükselişe bağlı olarak %1,6 artarak 189 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2019/20

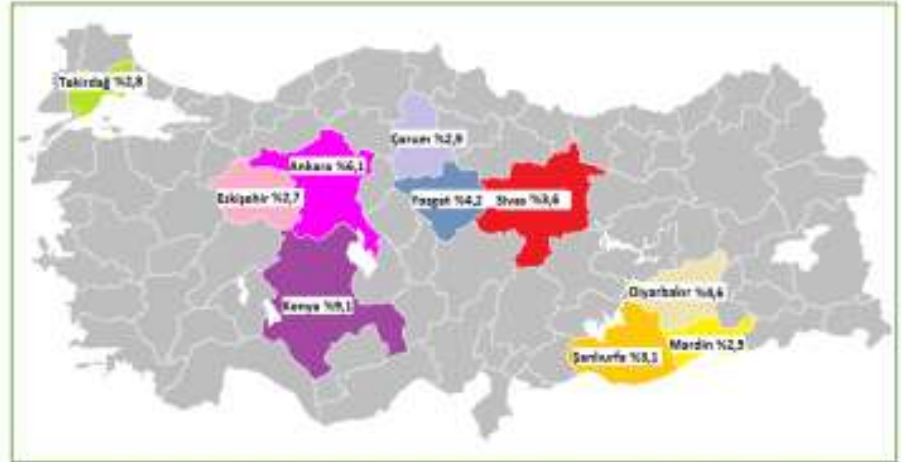
üretim sezonunda 182 milyon ton olan dünya buğday ithalatının ise 2020/21 üretim sezonunda %1 artarak 183 milyon tona yükseleceği öngörülmektedir. Dünya buğday ihraç fiyatları (HRW) 2018/19 üretim sezonundan sonraki dönemde dünya buğday üretimindeki artışa bağlı olarak düşme eğilimindedir. 2019/20 üretim sezonunda 221 \$/ton olan buğday ihraç fiyatı 2020/21 üretim sezonunda %2,3 azalarak 216 \$/ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Buğday Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim ¹ (%)
Alan (1000 da)	79.192	78.669	76.719	76.689	72.993	-1,1
Verim (kg/da)	240	281	266	274	271	-7,0
Üretim	19.000	22.600	20.600	21.500	20.000	3,4
Tüketim	20.122	18.795	18.756	18.187	18.805	-47,9
Yılsonu Stokları ²	-85	3.978	1.164	2.173	1.132	5,9
İthalat	4.586	4.110	4.586	6.110	6.468	5,1
İhracat	4.358	5.918	7.464	7.490	7.873	-1,1

Kaynak: TÜİK (09.07.2020), ¹/ Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir, ²/TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamasıdır.

Buğday ekim alanları: Türkiye buğday ekim alanı 2019/20 üretim sezonu itibarıyla dünya buğday ekim alanının %3,1'ini oluşturmaktadır (2). Bu alan aynı zamanda Türkiye'de toplam ekilen tarım alanının %44'ünü teşkil etmektedir. 2019/20 üretim sezonu itibarıyla Türkiye buğday ekim alanı 68,5 milyon da olup bu alanın %42'sini oluşturan ilk 10 il sırasıyla; Konya, Ankara, Diyarbakır, Yozgat, Urfa, Sivas, Çorum, Tekirdağ, Mardin ve Eskişehir'dir.

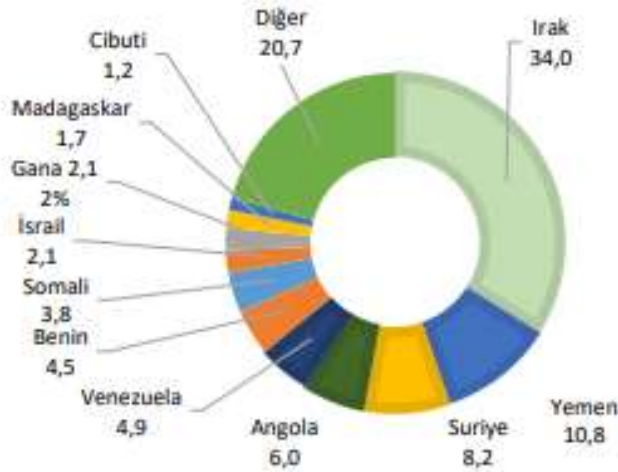

Buğday üretimi: 2019/20 üretim sezonunda bir önceki sezona göre ekim alanında %6,2 azalış verimde ise %1,8'lik artış yaşanmıştır. Ekim alanındaki azalışa bağlı olarak buğday üretimi 2019/20 üretim sezonunda %5 azalarak 19 milyon ton olmuştur. İklim koşullarının 2019/20 üretim sezonuna göre daha elverişli geçmesi ve verimde yaşanan artış ile birlikte 2020/21 üretim sezonunda buğday üretiminin TÜİK tahminlerine göre 20,5 milyon tona yükselmesi beklenmektedir.

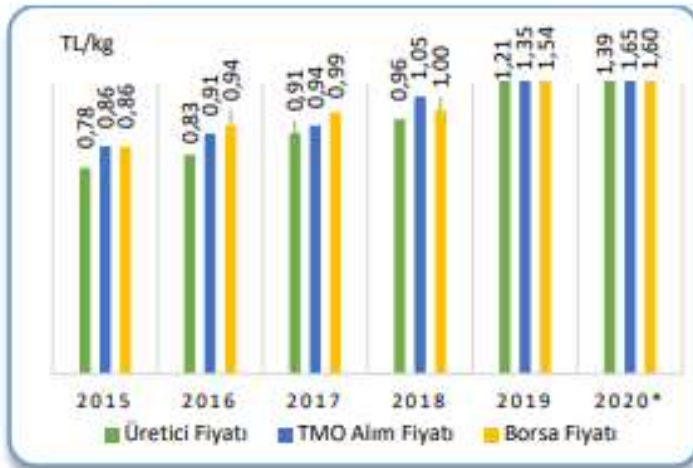
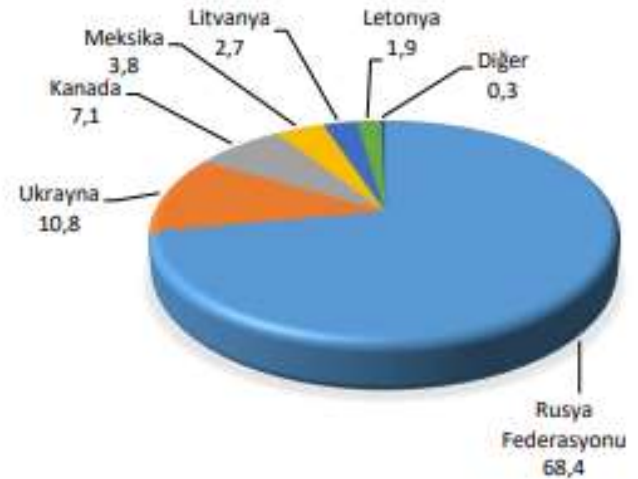

Türkiye'de Buğday Kullanımı ve Dış Ticareti: Türkiye'de buğday yurt içi kullanımı yaklaşık 18 milyon ton olup bunun %79'u gıda sektöründe, %13'ü yem sanayisinde, %8'i ise tohumluk olarak tüketilmektedir. TÜİK verilerine göre yeterlilik derecesi yıllara göre değişmekle birlikte 2018/19 üretim sezonunda %100 seviyesindedir. Türkiye'nin buğday ve buğday ürünlerinde ihracat yaptığı ülkelerin başında Irak, Yemen ve Suriye gelirken en fazla buğday ithalatı yaptığı ülke Rusya'dır. Toplam buğday arzı içerisinde ithalatın payı %25'dir.

Türkiye'nin buğday ihracatı yaptığı ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin buğday ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

* 2020 yılı üretici ve borsa fiyatları ilk altı aylık ortalama fiyatlardır.

2020 Haziran ayında buğday üretici fiyatının bir önceki aya göre %30 arttığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %17,6 artarak 1,47 TL/kg'a yükseldiği görülmektedir.

Buğday TMO alım fiyatı (AKS Buğday) 2019 yılında 1,35 TL/kg iken 2020 yılında %22,2 artarak 1,65 TL/kg'a yükselmiştir (3).

2020 Haziran ayında buğday borsa fiyatının bir önceki aya göre değişmediği, bir önceki yılın aynı ayına göre %26 artarak 1,66 TL/kg'a yükseldiği görülmektedir.

Türkiye'de Buğday Destekleme Politikaları: Yıllar itibariyle buğdaya verilen desteklere bakıldığında 2018 yılına kadar çok fazla bir değişim olmadığı görülmektedir. Ancak 2019 yılında mazot desteği 15 TL/da'dan 19 TL/da'a, gübre desteği 4 TL/da'dan 8 TL/da'a ve fark ödemesi desteği 5 Kr/kg'dan 10 Kr/kg'a yükseltilmiştir. 2014 yılında buğdayın bir kilogramına verilen toplam destek miktarı 0,12 TL iken 2019 yılında 0,23 TL'ye yükselmiştir. 2016 yılına kadar ayrı kalemlerde verilen gübre ve mazot destekleri 2016 yılında tek bir kalemden ve bir önceki yıl ile aynı miktarda verilmiştir. 2017 yılından itibaren ise gübre ve mazot desteklemeleri yine önceki yıllar olduğu gibi ayrı kalemlerde verilmeye devam etmektedir.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2014	0,05	0,010	0,03	0,03	0,02	0,12
2015	0,05	0,009	0,03	0,02	0,02	0,14
2016	0,05	0,000	0,03	0,04		0,13
2017	0,05	0,003	0,03	0,01	0,05	0,15
2018	0,05	0,003	0,03	0,01	0,06	0,15
2019	0,10	0,003	0,03	0,03	0,07	0,23

Kaynak: TEPGE, TOB Verileri

	2015	2016	2017	2018	2019
Buğday Fiyatı (TL/kg)	0,78	0,83	0,91	0,96	1,21
Buğday Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,92	0,96	1,03	1,11	1,36
Gübre Fiyatı (TL/kg) ¹	1,82	1,47	1,54	2,38	2,80
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	1,42	1,50	1,68	1,69	1,90
1 kg buğday ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Buğday/Gübre	0,43	0,56	0,59	0,40	0,43
Buğday + Destek/Gübre	0,50	0,65	0,67	0,46	0,49
Buğday/Mazot	0,20	0,22	0,19	0,17	0,19
Buğday + Destek/Mazot	0,24	0,25	0,22	0,19	0,21
Buğday/Tohum	0,55	0,55	0,54	0,57	0,64
Buğday + Destek/Tohum	0,64	0,64	0,62	0,65	0,72

Kaynak: TEPGE, BÜGEM, TÜİK

¹/ Gübre fiyatlarında DAP gübresi fiyatı dikkate alınmıştır.

Buğday Girdi Pariteleri

2015 yılında 1 kg buğday ile alınabilecek gübre miktarı 0,43 kg iken 2019 yılında bu miktar yine 0,43 kg'dır.

2019 yılında 1kg buğday ile alınabilecek mazot miktarı 2015 yılına göre %5 azalmıştır.

2019 yılında 1 kg buğday ile alınabilecek tohum miktarı 2015 yılına göre %16 azalmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Buğday gerek dünyadaki diğer ülkelerde gerekse Türkiye'de insan beslenmesindeki en temel besinlerin (unlu mamuller, makarna, irmik, bisküvi, bulgur) hammaddesi olması itibarıyla diğer tarımsal ürünlere göre daha fazla önem arz etmektedir. Bu nedenle Dünya'da covid-19 salgını sebebiyle makarna türü dayanıklı kuru gıda ürünlerine talebin artması buğdaya olan talebi de artırmıştır. Türkiye'de ilk vakanın açıklandığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren makarna satışları önceki dönemlere göre %300 artmıştır. Dünya'nın ikinci büyük makarna ihracatçısı olan Türkiye iç talebi karşılamak amacıyla salgın döneminde makarna ihracatını durdurmuştur. Dünya'da bir taraftan buğdaya olan talebin artması fiyatları da artırırken, diğer taraftan ülkeler dış ticaretlerine sınırlamalar getirerek stok yapmaya başlamıştır. Türkiye'de toplam tarım alanı içerisinde %41'lik payı tahıl ekili alan oluştururken toplam tahıl ekili alan içerisinde %44'lük payı buğday oluşturmaktadır (2). 2020 USDA verilerine göre dünya buğday ihracatında 8. sırada yer alan Türkiye'de buğday kendi kendine yeterlilik derecesi yıllar itibarıyla %95-100 arasında seyretmektedir.

Ancak bazı yıllar iklim koşullarının elverişli olmamasından dolayı buğdaya olan talep karşılanamamakta ve ithalat yapılmaktadır. Yıllar itibarıyla buğday ithalatındaki artışın temel sebebi iç tüketimi karşılamak değil buğdaya dayalı mamul madde ihracatının giderek artmasıdır. Türkiye'deki buğday üretiminin verimdeki artışa bağlı olarak artması önemli bir gelişmedir. Verim artışında ise en temel etken sertifikalı tohum kullanımının giderek yaygınlaşmasıdır. Son yıllardaki tohum üretim miktarlarına bakıldığında 2016 yılında 485 bin ton olan sertifikalı tohum üretimi 2017 yılında %4,7 artarak 508 bin tona yükseldiği, 2018 yılında ise %18,9 azalarak 427 bin tona gerilediği, 2019 yılında ise %13,4 artarak 484 bin tona yükseldiği görülmektedir (6).

Kaynaklar

- 1/ USDA, 2020. <https://apps.fas.usda.gov/psdonline>
- 2/ TÜİK, 2020. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001
- 3/ TMO, 2020. <http://www.tmo.gov.tr/Main.aspx?ID=29233>
- 4/ TOBB, 2020. https://borsa.tobb.org.tr/fiyat_urun_2.php?ana_kod=1
- 5/ Anonim, 2020. <https://www.tarim.gov.tr>
- 6/ BÜGEM, 2020. www.tarim.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/BUGEM.pdf

YUKARIDA YER ALAN BİLGİLER

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE) YAYININDAN
ALINMIŞTIR

AYÇİÇEĞİ

Temmuz 2020

Dünya Ayçiçeği Verileri (bin ton)

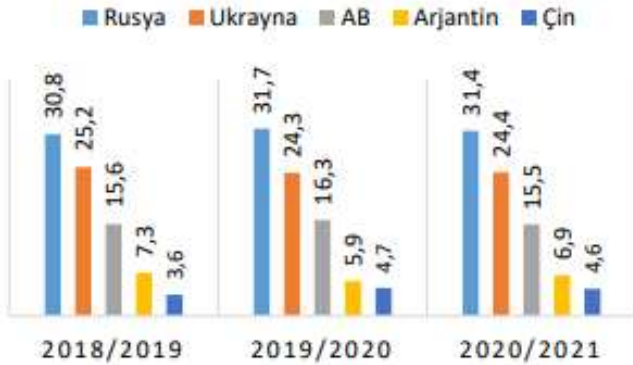
	2016/17	2017/18	2018/2019	2019/20 ¹	2020/21 ²	Değişim (%) ³
Alan (bin ha)	25.920	25.917	25.808	26.378	27.103	2,7
Verim (ton/ha)	1,86	1,85	1,96	2,08	2,10	1,0
Üretim	48.230	47.846	50.535	54.976	56.780	3,3
Tüketim	47.346	48.192	50.156	54.905	55.696	1,4
Yılsonu Stokları	3.408	2.694	2.499	2.222	2.629	18,3
İthalat	2.190	2.148	2.486	2.830	2.723	-3,8
İhracat	2.465	2.516	3.060	3.178	3.400	7,0

Kaynak: USDA (Erişim tarihi: 01.07.2020) ¹/Tahmin, ²/ Öngörü, ³/Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

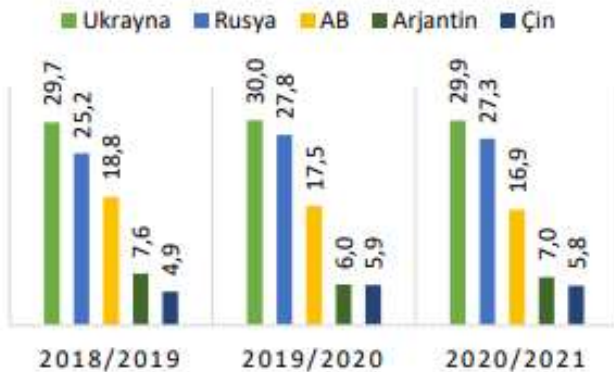
USDA verilerine göre, dünyada 2019/2020 pazarlama yılında 26,3 milyon hektar alanda ayçiçeği ekimi yapılmış ve 2 ton verim alınmıştır. Bir önceki pazarlama yılına oranla ekilen alanda %2,2, verimde ise %6,1 artış gerçekleşmiştir. Aynı pazarlama yılında üretim bir önceki pazarlama yılına göre %8,8 oranında artarak dünyada toplam 54,9 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin 2020/21 pazarlama

yılında bir önceki pazarlama yılına oranla %3,3 artarak 56,7 milyon ton olacağı, ekim alanının ise %2,7 oranında artarak 27,1 milyon hektara yükseleceği öngörülmektedir. Dünyada ayçiçeği tohumu ihracatı, yağa oranla oldukça düşük düzeydedir. İhracatın büyük kısmı kırma işleminden sonra ham yağ olarak yapılmaktadır. 2019/2020 pazarlama yılında ayçiçeği tohumunun sadece %5,7'si ihraç edilmiştir.

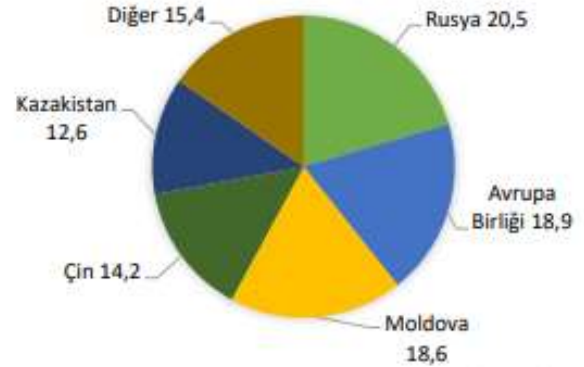
Ayçiçeği ekim alanında önemli ülkeler (%)

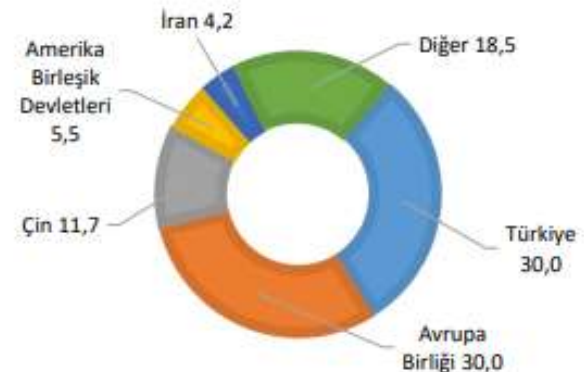
Ayçiçeği üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya ayçiçeği ihracatı (2019/20, %)

Ayçiçeği ithalatında önemli ülkelerin payı (2019/20, %)

2019/2020 pazarlama yılında ayçiçeği tarımı dünyada en fazla Rusya, Ukrayna, AB, Arjantin ve Çin'de yapılmış olup, Rusya, Ukrayna ve AB dünya ayçiçeği üretiminin %75,3'ünü gerçekleştirmişlerdir. 2020/2021 pazarlama yılında dünya ayçiçeği üretiminde önemli bir değişiklik beklenmezken, bir önceki pazarlama yılına göre Rusya'nın ayçiçeği üretiminde %0,5, Ukrayna'da ise %0,1 oranında azalma olacağı öngörülmektedir. 2019/2020 pazarlama yılında, ayçiçeği tohum ihracatında, Rusya %20,5 ile ilk sırada yer alırken

Avrupa Birliği %18,9 ile ikinci sırada yer almaktadır. Söz konusu pazarlama yılında toplam ihracatın %84,6'sı Moldova, AB, Çin, Kazakistan ve Rusya tarafından yapılmaktadır. 2019/2020 pazarlama yılında dünya ayçiçeği tohum ithalatının %60'ı Avrupa Birliği ve Türkiye tarafından gerçekleştirilmiştir. Aynı pazarlama yılında AB ayçiçeği ithalat miktarında bir önceki pazarlama yılına oranla %8 artış, Türkiye ayçiçeği ithalat miktarında ise %12 oranında azalma gerçekleşmiştir.

Türkiye Ayçiçeği Verileri¹ (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ²
Alan (1000 ha)	657	685	720	779	734	-5,8
Verim (kg/da)	249,12	245,24	232,01	251,97	265,39	5,3
Üretim	1.638	1.681	1.671	1.964	1.949	-0,8
Yurt içi kullanım	2.213	2.112	2.589	3.032	2.914	-3,9
İthalat	2.799	2.362	2.864	2.166	2.747	26,8
İhracat	1.968	1.833	1.975	1.203	1.619	34,6
Stok Değişimi	242	84	-42	-119	148	-223,6

Kaynak: TÜİK, ¹/ Bitkisel üretim denge tabloları(Erişim: 01.07.2020),²/Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Ayçiçeği ekim alanları: Türkiye'de 2018/2019 sezonunda ayçiçeği ekim alanı bir önceki sezona göre %5,8 oranında azalarak 734 bin hektar olmuştur. 2019 yılında Türkiye yağlık ayçiçeği ekim alanı 676 bin ha'dır. Tekirdağ (136 bin ha), Edirne (95 bin ha), Adana (84 bin ha) Kırklareli (74 bin ha) ve Konya (72 bin ha) ile yağlık ayçiçeği ekim alanının %68'ini oluşturmaktadır.

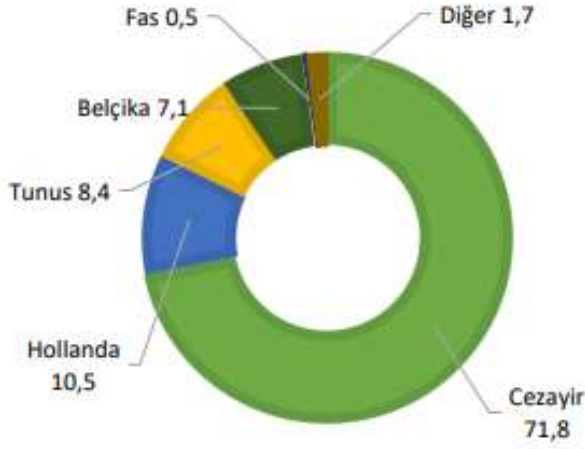
Ayçiçeği üretimi: Türkiye'de 2018/2019 sezonunda ayçiçeği üretim miktarı bir önceki sezona oranla %0,8 azalarak yaklaşık 2 milyon ton olmuştur. 2019 yılında Türkiye ayçiçeği üretimi 2,1 milyon tondur, bunun 1,9 milyon tonu yağlık olarak üretilmiştir. Yağlık ayçiçeği üretiminde Tekirdağ (342 bin ton), Konya (298 bin ton), Adana (264 bin ton), Edirne (249 bin ton), ve Kırklareli (210 bin ton)'luk payla ilk sıralarda yer almıştır.

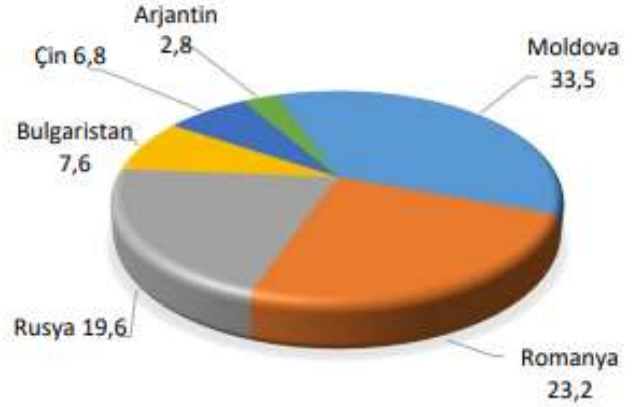
Türkiye'de Ayçiçeği Kullanımı ve Dış Ticareti:

Türkiye'de gerek hızlı nüfus artışı ve gerekse kişi başına artan tüketim sonucu bitkisel yağ tüketiminde sürekli bir artış gözlenmekte ve yağ üretimi, tüketimi karşılayamamaktadır. Bu nedenle giderek artan yağ açığını karşılamak için ithalat yoluna gidilmektedir. 2018/19 döneminde kişi başına tüketim 34,7 kg iken yeterlilik derecesi %66,4'tür. Türkiye'nin son 5 yıllık ayçiçeği ithalat ve ihracatına bakıldığında, 2018/19 pazarlama yılında artış gerçekleşirken diğer yıllarda istikrarlı bir seyir görülmemiş, bazı yıllar artarken bazı yıllar azaldığı görülmektedir.

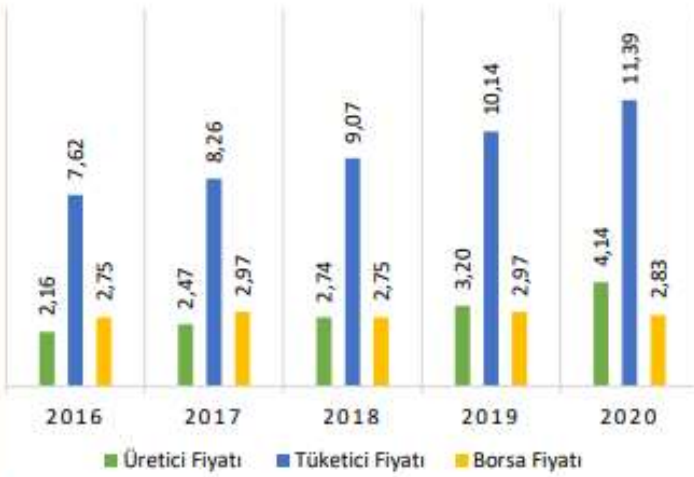
Türkiye'nin ayçiçeği ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin ayçiçeği ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

TL/kg

*2020 yılı verisi ilk 6 aylık dönem ortalamasıdır.

2019 yılı haziran ayı ayçiçeği üretici fiyatı 2,86 TL/kg iken, 2020 yılının aynı ayında bir önceki yıla göre %49,9 artışla 4,28 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem 10,30 TL/kg olan Ayçiçek yağı tüketici fiyatı, yine 2020 yılında bir önceki yılın aynı ayına göre %16,9 artışla 12,03 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Ayçiçeği borsa fiyatında Tekirdağ Ticaret Borsası hazır müstahsil satış fiyatları dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 yılı haziran ayında 2,53 TL/kg'dır. 2020 yılının haziran ayının borsa fiyatı, 2019 yılının aynı ayına göre %19,4 oranında artmıştır.

Türkiye'de yağlık ayçiçeğinin, üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve arz açığının giderilmesi amacıyla desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, yağlık ayçiçeği uzun yıllardır üretimini teşvik etmek ve bitkisel yağ açığını giderebilmek amacıyla devlet desteklemesi kapsamındadır. 2019 yılında yağlık ayçiçeği üreticilerine verilen toplam destek miktarı bir önceki yıla oranla %5,2 oranında artarak 0,508 TL/kg olarak gerçekleşirken son beş yıllık süreçte %37,3 oranında artış göstermiştir.

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)				
	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,30	0,009	0,034	0,032	0,375
2016	0,40	-	0,045		0,445
2017	0,40	0,000	0,015	0,064	0,479
2018	0,40	0,000	0,014	0,069	0,483
2019	0,40	0,000	0,014	0,094	0,504

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, TEPGE hesaplamaları

SOYA

Temmuz 2020

Dünya Soya Verileri (bin ton)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20 ¹	2020/21 ²	Değişim(%) ³
Alan (bin ha)	119.542	124.211	125.327	122.577	126.977	3,6
Verim (ton/ha)	2.91	2.75	2.88	2.74	2.86	4,4
Üretim	348.298	341.744	360.257	335.347	362.848	8,2
Tüketim	330.992	337.766	342.653	348.350	361.739	3,8
Yıl sonu stokları	94.472	98.603	112.521	99.188	96.340	-2,9
İthalat	144.270	153.229	144.614	155.211	158.023	1,8
İhracat	146.933	153.076	148.300	155.541	161.980	4,1
İhracat Fiyatı (\$/ton) ⁴	404	403	370	-	-	-8,2

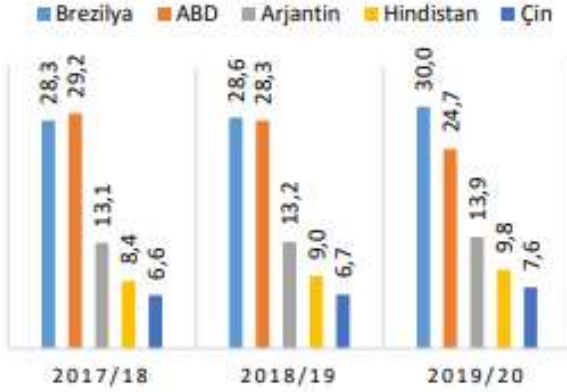
Kaynak: USDA (Erişim: 10.07.2020). ¹/Tahmin, ²/Öngörü, ³/Son iki sezonun değişimini göstermektedir. ⁴/Rotterdam CIF fiyatıdır.

2019/20 sezonunda dünya soya üretiminde, aşırı nem nedeniyle bazı alanlarda ekim yapılamadığından, yaklaşık %7 oranında bir düşüş olduğu tahmin edilmektedir. Bir önceki sezon Çin'in ABD soya ihracatına ek tarifeler getirmesi sonucu ABD'nin soya ihracatının azalması ile gerileyen soya ticaretinin tekrar artarak 155 milyon tona çıkacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca Çin'de görülen domuz ateşi nedeniyle kümes hayvanları gibi alternatif ürünlere talebin artması Çin'in soya talebini artırmıştır. 2018'in ilk yarısında zirveye çıkan soya fiyatları, yüksek stoklar ve

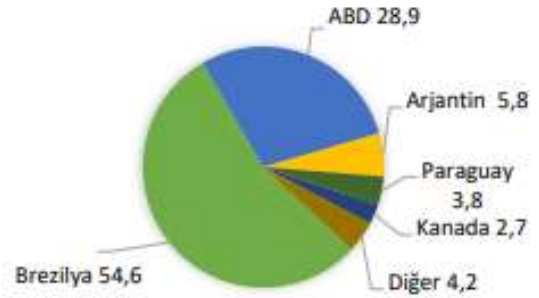
piyasa belirsizlikleri nedeniyle tekrar düşüşe geçmiştir. 2019/20 sezonu Ekim-Haziran ortalama soya Rotterdam CIF fiyatı 374 \$/ton'dur.

2020/21 sezonunda dünya soya üretiminin özellikle ABD ve Güney Amerika'da üretimdeki toparlanmaya bağlı olarak %8 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. ABD-Çin ticaret görüşmeleri sonucunda, Çin'in ABD'den soya ithalatının devam edeceği, Çin'in soya ithalatında ilk sırayı yine Brezilya'nın alacağı öngörülmektedir.

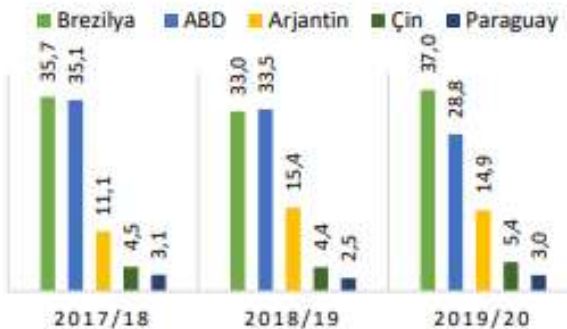
Soya ekim alanında önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya soya ihracatı (2019/20, %)

Soya üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya soya ithalatı (2019/20, %)

2018/19 sezonunda Türkiye’de 328 bin da alanda 140 bin ton soya üretimi gerçekleşmiştir. Bu sezonda Türkiye 2,3 milyon ton soya ithalatı gerçekleştirmiştir. Türkiye’nin soya tedarik ettiği en önemli ülkeler Brezilya ve Ukrayna’dır. Son yıllarda Ukrayna coğrafi yakınlık ve uygun fiyat nedeniyle Türkiye’nin soya tedarik ettiği önemli bir ülke olmuştur. Türkiye’nin 2018/19 sezonunda ihraç ettiği soya bir önceki yıla göre %480 oranında artış göstermiştir. Türkiye’nin soya ihraç ettiği en önemli ülkeler ise ABD, Suriye ve Kuzey Kıbrıs

Türkiye Cumhuriyeti’dir. Türkiye’de soyanın yurtiçi tüketimi, yem endüstrilerinde, özellikle tavukçulukta kullanıma bağlıdır. 2017/18 sezonunda soya kırma marjlarındaki artış soyanın yurtiçinde işlenmesini artırdığından soya yurtiçi kullanımı artmıştır. 2018/19 sezonunda kırma marjlarında azalma nedeni ile soya yurtiçi kullanımı 2,4 milyon tona gerilemiştir. 2019/20 sezonunda ise soya yurtiçi kullanımının 3,0 milyon tona yükseldiği tahmin edilmektedir (1).

Türkiye Soya Verileri (bin ton)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ¹
Alan (bin da)	343	367	382	317	328	3,5
Verim (kg/da)	437	438	432	442	426	-3,6
Üretim	150	161	165	140	140	0,0
Yurt içi kullanım	2.302	2.325	2.303	2.896	2.434	-16,0
İthalat	2.197	2.283	2.271	2.277	2.412	5,9
İhracat	44	118	132	20	116	480,0
Stok Değişimi ²	359	274	313	460	182	-60,4

Kaynak: TÜİK (Erişim: 10.07.2020) ¹/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir, ²/USDA (bitiş stokları)

Soya ekim alanları:

Türkiye’de 2019 yılında 353 bin dekar alanda soya üretimi gerçekleşmiştir. Bu sezonda soya üretim alanlarının yaklaşık %57,6’sı Adana %25,1’i ise Mersin’de yer almıştır. Samsun, Osmaniye, Kahramanmaraş, soya ekim alanı bakımından diğer önemli illerdir.

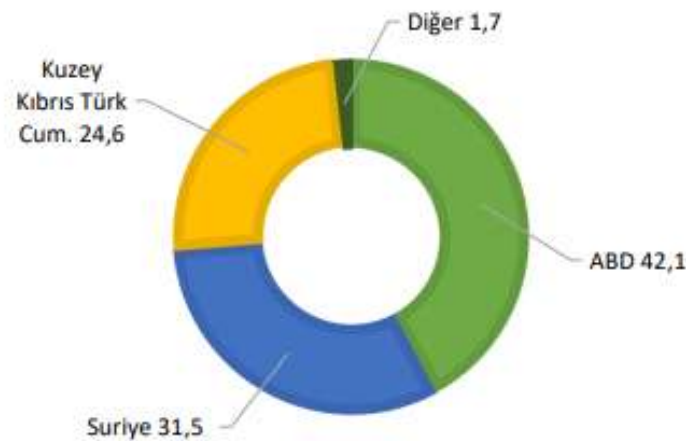
Soya üretimi:

Türkiye’de 2019 yılında bir önceki yıla göre %7,1 artışla 150 bin ton soya üretimi gerçekleşmiştir. Soya üretiminde en önemli iller Adana (%59,7), Mersin (%26,7) ve Osmaniye (%6,3)’dir. TÜİK tarafından yapılan 2020 bitkisel üretim birinci tahminlerinde Türkiye’nin 2020 yılında soya üretiminin 2019 yılına göre değişim göstermeyerek 150 bin ton olacağı öngörülmüştür.

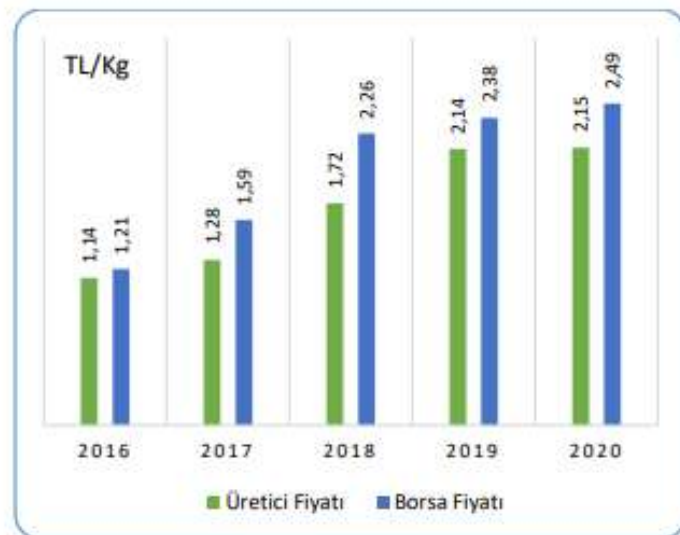
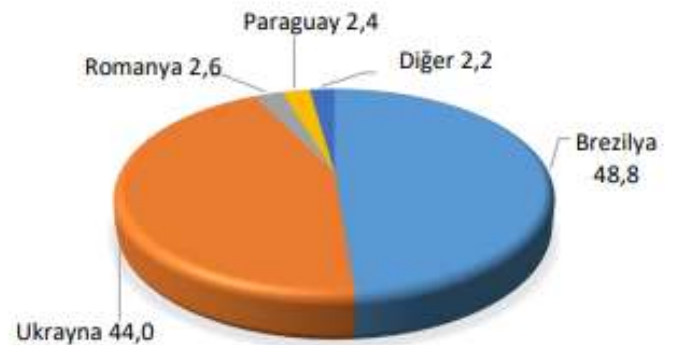

2019/20 sezonunda Türkiye’nin soya ithalatı FAO öngörülerine göre 2,6 milyon tondur. IGC tarafından yapılan tahminlere göre bu rakam 3,0 milyon ton; USDA rakamlarına göre 2,8 milyon tondur. TÜİK 2020 yılı 5 aylık verilerine göre Türkiye’nin gerçekleştirdiği soya ithalatı 2,1 milyon tondur. Bu dönemde ithalatta önde gelen ülkeler Brezilya ve Ukrayna’dır.

Türkiye'nin soya ihracatında önemli ülkeler (2019, %)

Türkiye'nin soya ithalatı yaptığı ülkeler (2019, %)

2020 yılı ilk 6 aylık ortalamalarıdır.

2020 yılı Haziran ayında 2,20 olan soya üretici fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre %0,9 azalış, bir önceki aya göre ise %1,1 oranında artış göstermiştir. 2020 yılı 6 aylık ortalama soya üretici fiyatı ise 2,49 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Adana Ticaret Borsası bültenlerinden alınan fiyatlara göre ise; 2020 yılı Haziran ayında borsa fiyatı 2,60 TL/kg olup bir önceki yılın aynı ayına göre yaklaşık %2 artış, bir önceki aya göre ise %5,1 oranında azalış göstermiştir.

2020 yılı 6 aylık ortalama soya borsa fiyatı 2,49 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de Soya Destekleme Politikaları: Yağlı tohumlu bitkiler içerisinde yer alan soya için 2019 yılında fark ödemesi desteklemeleri kapsamında 0,6 TL/kg destekleme yapılmıştır. Ayrıca sözleşmeli soya üretimi yapan işletmelere ilave olarak 0,03 TL/kg destek verilmektedir. Bununla birlikte soya üreticileri için birim alana 26 TL mazot, 4 TL gübre ve ayrıca toprak analizi desteği verilmektedir. 2012 yılından itibaren sertifikalı tohum kullanım desteği olarak 20 TL/da verilirken üreticiler yurt içi sertifikalı tohum üretim desteğinden de faydalandırılmaktadır. 2019 yılı itibarıyla soya üreticilerine verilen desteklerin toplamı birim alanda 0,720 TL/kg'dır. Ayrıca soya ithalatında alınan gümrük vergisi %0'dır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,5	0,006	0,046	0,019	0,018	0,588
2016	0,6	-	0,046	0,025		0,672
2017	0,6	0,002	0,045	0,009	0,038	0,694
2018	0,6	0,002	0,047	0,009	0,045	0,703
2019	0,6	0,002	0,047	0,009	0,061	0,720

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları.

YUKARIDA YER ALAN
BİLGİLER
TARIMSAL EKONOMİ
VE POLİTİKA
GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ
(TEPGE) YAYININDAN
ALINMIŞTIR